

BESLUT

2026-10-13

Dnr SU FV-2204-26

Socialdepartementet
Enheten för hälsa och civilsamhälle

Anders Nilsson
Handläggare
Områdeskansliet för humanvetenskap

Yttrande över delbetänkandet En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier (SOU 2026:35)

Områdesnämnden för humanvetenskap vid Stockholms universitet har fått möjlighet att yttra sig över delbetänkandet En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier (SOU 2026:35).

Synpunkter har lämnats av Humanistiska fakultetsnämnden, Juridiska fakultetsnämnden och Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden, vilka utgör Områdesnämnden för humanvetenskaps svar, se bilagor.

Remissvaret har på områdesnämndens uppdrag beslutats av vicerektor Yvonne Svanström. Föredragande har varit handläggare Anders Nilsson.

Områdesnämnden för humanvetenskap

Humanistiska fakultetens remissvar på delbetänkandet *En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier* (SOU 2026:35)

Humanistiska fakulteten har erbjudits att inkomma med ett yttrande på betänkandet *En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier*. Betänkandet är en del av *Utredningen om en åldersgräns på sociala medier*.

Institutionen för mediestudier, Institutionen för kultur och estetik och Institutionen för ämnesdidaktik erbjöds att yttra sig. Institutionen för mediestudier lämnade ett yttrande, vilket i sin helhet bifogas detta beslut och utgör humanistiska fakultetens yttrande.

Beslut att avge detta yttrande har fattats av dekanus vid den humanistiska fakulteten professor Stefan Helgesson och föredragande samt handläggare har varit Emma Lennström.

Yttrande gällande delbetänkandet En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier (SOU 2026:35)

Institutionen för mediastudier (IMS), Stockholms universitet

Michael Westerlund, fil.dr., universitetslektor i Medie- och kommunikationsvetenskap

Detta yttrande syftar till att kritiskt granska och belysa de antaganden och skäl som framförs i delbetänkandet angående förslaget om införande av en lagstadgad 15-årsgräns i syfte att skydda barn och ungdomar mot de möjliga risker och skadliga effekter som användande av sociala medier kan innebära. Efter genomgång av det vetenskapliga underlaget och de föreslagna lagtekniska åtgärderna ställer vi oss mycket kritiska till utredningens förslag om en åldersbegränsning av sociala medier, så som det nu är utformat. Nedan kommer kortfattat att redogöras för det som vi menar talar tydligt emot delbetänkandets slutsatser och förslag.

Det vetenskapliga underlaget

I delbetänkandet refereras till olika rapporter och undersökningar som har visat att användning av sociala medier fyller många viktiga och positiva funktioner för barn och ungdomar, och att dessa är en integrerad del av deras vardag (s. 52–54). Sociala medier beskrivs vara centrala vad gäller exempelvis att hålla kontakt och kommunicera med vänner, få kamrattstöd, uppleva gemenskap, ta del av information, skaffa kunskaper, känna social tillhörighet och ett meningsfullt sammanhang. Samtidigt framhålls att forskningen om barns och ungdomars användning av sociala medier tydligt visar att: ”På gruppnivå innebär användningen få positiva hälsoaspekter för barn på längre sikt, men desto fler nackdelar och risker” (s.12). Förutom att detta är motsägelsefullt, så stämmer det heller inte överens med den samlade forskning som finns om barn och ungas användning av sociala medier. Denna forskning är allt annat än entydig och utgår från olika teoretiska begrepp och modeller och använder olika undersökningsmetoder.

Dock har det mesta av den hittillsvarande forskningen om sociala mediers *skadliga* effekter främst fokuserat på total skärmtid, där skärmtiden i sig operationaliseras som den primära hälsofaran. Denna typ av studier rapporterar nästan uteslutande sekundäreffekter, alltså vad skärmtiden ersätter (såsom sömn, fysisk aktivitet, läsläsning). Studierna påvisar alltså inte att det är det sociala mediet i sig som är skadligt (t.ex. dess innehåll eller kommunikationsform), utan enbart att det används (tidsmässigt) på ett sätt som stjälar tid från andra grundläggande behov. Vidare så visar de flesta av dessa studier enbart att det finns en *korrelation* (ett samband), men kan inte påvisa *kausalitet* (orsak-verkan). Dessa studier kan alltså inte besvara frågan om barn och unga mår dåligt *av* att använda sociala medier, eller om det är barn och unga som redan mår dåligt som i högre grad använder sig av sociala medier (t.ex. för att söka gemenskap eller tröst).

Algoritmer och ansvarsförskjutning

Utredningen utgår alltså till stor del från den typ av studier som beskrivits ovan för att påvisa det skadliga med sociala medier och ge skäl till att lagstifta om en åldersgräns för barn och ungdomar. Dock visar nyare studier med mer utvecklad design och mätmetoder att skärmtid i sig är ett dåligt mått på mående. Forskningen har istället börjat fokusera på

(mikro-)beteenden, innehåll och algoritmer. Exempelvis visar en nyligen publicerad svensk longitudinell studie som följde över 5 500 ungdomar under en femårsperiod att den kvantitativa tidsrymd som tonåringar spenderar på sociala medier inte ökar risken för depression eller ångest senare i livet, när man kontrollerat för bakgrundsfaktorer såsom socioekonomi, kön och fysisk aktivitet¹. Forskningen indikerar således att det är den kvalitativa aspekten, vad användaren exponeras för (t.ex. skadligt innehåll rörande ätstörningar eller självskaдебeteende), samt den underliggande algoritmiska designen som utgör riskfaktorer, snarare än plattformarna eller skärmanvändningen i sig.

Detta indikerar att det inte är de sociala medierna som mötesplatser som är skadliga. Problemet uppstår när plattformarnas utvecklade affärsmodeller, som bygger på att hålla kvar användarnas uppmärksamhet så länge som möjligt med hjälp av algoritmer, inte tar hänsyn till användarnas egentliga behov och välmående. Det är dessa algoritmer som utgör den främsta anledningen till problematiska beteenden såsom repetitivt scrollande och som genererar destruktivt och skadligt innehåll till de unga (ibland sårbara) användarna. Denna problematik berörs i delbetänkandet (s. 54-56), men utredningen väljer ändå att möta denna systemiska risk med ett förslag om digitalt inloggningsförbud för barn och unga. Bördan läggs alltså på de unga att avstå från sina primära sociala mötesplatser, i stället för att tvinga de aktörer som äger och driver plattformarna att ta ansvar för sina kommersiella och skadliga produkter.

Istället för ett förbud för unga bör lösningen sökas i en striktare reglering för hur algoritmer får designas. Inom EU finns redan ett etablerat juridiskt ramverk för detta ändamål i form av Digital Services Act (DSA). Genom DSA har tillsynsmyndigheter redan rätt att tvinga de största plattformarna att designa om sina system. Det är genom att praktiskt tillämpa och skärpa sådana regelverk, där bolagen straffas om de inte stoppar skadligt innehåll och beroendeframkallande algoritmer, som problemets kärna kan angripas. Ett svenskt åldersförbud blir i sammanhanget ett missriktat och (antagligen) ineffektivt verktyg som flyttar ansvaret från plattformsföretagen till barnen själva.

¹ Zetterqvist M, Raninen J, Gripe I, Ramstedt M, Brunborg GS. (2026). Long-Term Consequences of Time Spent on Social Media in Adolescence on Mental Health in Young Adulthood: A Cohort Study From Sweden. *J Adolesc Health*; 79(3):373-381.

doi: 10.1016/j.jadohealth.2026.04.019.

Bristande logik i valet av plattformar och åldersgräns

Delbetänkandets förslag om vilka plattformar som ska omfattas av åldersgränsen, och vilka som inte ska göra det, framstår som relativt godtyckligt. Att stora spelplattformar som exempelvis Roblox och kommunikationstjänster som Discord undantas är ologiskt, då dessa plattformar i praktiken fungerar som stora sociala medier för barn och unga. Och även på dessa plattformar förekommer riskfylld kommunikation, skadligt innehåll, kränkningar och grooming. Utredningen förbiser också det tekniska faktumet att plattformarnas algoritmstyrda rekommendationer även verkar i oinloggat läge. Ungdomar under 15 år kan därför utan restriktioner fortsätta att konsumera potentiellt skadligt och algoritmdrivet innehåll via en vanlig webbläsare utan att skapa ett konto (t.ex. öppna feeds på Tiktok eller YouTube Shorts).

Utredningens resonemang för att legitimera just en 15-årsgräns genom att koppla den till den svenska straffmyndighetsåldern verkar i sammanhanget som en förvirrande blandning av juridik och kognitionspsykologi. Att ett barn uppnår den ålder där samhället kan utkräva straffrättsligt ansvar för lagöverträdelser innebär ju inte att individen plötsligt utvecklar ett kognitivt försvar mot multinationella plattformsföretags sofistikerade och manipulativa algoritmer. Detta resonemang blottar även en annan svaghet i utredningen; att algoritmisk manipulation, skadligt innehåll och psykisk ohälsa framställs som problem isolerade till barn under 15 år. Även 16–17-åringar, samt den vuxna befolkningen, utsätts för samma destruktiva mekanismer online.

Strukturella faktorer

Avslutningsvis bör också påpekas att en mer övergripande aspekt av delbetänkandet är att dess snäva fokus på sociala medier som den huvudsakliga anledningen till barn och ungdomars ökande psykiska ohälsa riskerar att förringa de strukturella och socioekonomiska faktorer som i hög grad påverkar unga, exempelvis socioekonomisk utsatthet, problematisk skolsituation och brist på meningsfulla fritidsaktiviteter. Genom att förenkla lösningen till att handla om en åldersgräns för att använda sociala medier individualiseras problemet och bördan läggs på barnen själva, samtidigt som politiker och beslutsfattare slipper ta ansvar för en mer omfattande, kostnadskrävande och långsiktig förändring som skulle krävas för att åtgärda denna problematik.

Juridiska fakultetskansliet

Områdesnämnden för humanvetenskap

Remissvar: En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier (SOU 2026:35)

Inledning och sammanfattning av slutsatser

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har anmodats inkomma med synpunkter på den rubricerade utredningen. SOU:n är ett delbetänkande av utredningen med samma namn: Utredningen om en åldersgräns för sociala medier. Slutsatserna i utredningen sammanfattas på följande sätt:

”I delbetänkandet föreslår utredningen bland annat att det införs en ny lag som innehåller en åldersgräns för tillgång till sociala medier.

Åldersgränsen är formulerad som att ett barn inte före det år barnet fyller 15 år får ha tillgång i inloggat läge till onlineplattformar som gör det möjligt för slutanvändare att

- upptäcka, ansluta sig till och kommunicera med varandra, och
- med allmänheten dela och upptäcka innehåll.

I förslaget ligger också att lagen förses med vissa undantag.

Den första kategorin av undantag rör onlineplattformar som tillhandahålls av vissa aktörer. Undantagna aktörer är dels så kallade mikroföretag och små företag, dels civilsamhällets organisationer.

Förslaget är alltså att en plattform som annars skulle ha träffats av lagens tillämpningsområde men som tillhandahålls av en sådan aktör inte omfattas av åldersgränsen.

Den andra kategorin av undantag rör onlineplattformar som har ett visst huvudsakligt användningsområde. De huvudsakliga användningsområden som föranleder undantag är att

1. spela dataspel,
2. annonsera om varor eller tjänster,
3. delta i professionella nätverk,
4. utveckla och dela öppen källkod, och

5. lagra och dela information om fysisk aktivitet.

Förslaget är alltså att en plattform som annars skulle ha träffats av lagens tillämpningsområde men som har något av dessa huvudsakliga användningsområden inte omfattas av åldersgränsen.”

Utredningen har ett fortsatt uppdrag att

följa det arbete med åldersverifiering som initierats av EU samt att

– analysera de rättsliga skyldigheter som finns för skydd av minderåriga i bland annat det så kallade AV-direktivet och förordningen om digitala tjänster och hur plattformsleverantörernas lösningar för åldersverifiering förhåller sig till dessa skyldigheter. I det fortsatta arbetet ska utredningen också analysera hur de förslag som lämnas av utredningen i det här aktuella delbetänkandet gällande en svensk åldersgräns kan fungera tillsammans med de åtgärder för åldersverifiering som planeras inom EU och i Sverige.

Allmänna reflektioner

Utredningen har en bakgrund i en diskussion om barns användande av digitala tjänster i allmänhet och vissa sociala medier i synnerhet. Denna diskussion har präglats av många olika infallsvinklar. Hur kan – för att använda utredningens begreppsbildning – tillgången till digitala plattformar påverka ungas hälsa, säkerhet och trygghet. Denna fråga kan brytas ned i flera mer specifika frågor. Hur påverkas ungas tillgång till tjänster som TikTok och Snapchat deras lärande, koncentrationsförmåga, sociala kontakter, fysiska aktiviteter och intellektuell utveckling?

Det finns därtill än mer specifika aspekter som har aktualiserats, inte minst i den mediala diskussionen. Hur påverkar tillgången till dessa tjänster risken för sexuell utsatthet? En diskussionspunkt i de senaste årens kriminalpolitiska debatt har varit hur barn rekryteras av kriminella nätverk i digitala medier för att utföra brott mot ersättning, ”crime as a service”, utan att nödvändigtvis ha någon egen koppling till dessa nätverk. Hur ska det vägas in i den rättspolitiska diskussionen? Som ett sista exempel kan nämnas temat hur barn och unga kan dras in i extrema eller nihilistiska sammanhang, vilket när detta skrivs aktualiserats genom uppmärksammandet av våldsförhärlikande nätverk inom vilka barn kan hetsas att begå våldsbrott och självskadebeteende.

Några synpunkter på utredningens arbete

Utredningen har under ledning av den särskilda utredaren haft stöd av en sakkunniggrupp och en expertgrupp. Den har därtill, vilket redogörs för i betänkandets andra kapitel, inhämtat synpunkter från ett stort antal ”stakeholders”: myndigheter och organisationer. En extern konsult har fått i uppdrag att kartlägga vilka sociala medieplattformar som är tillgängliga i Sverige och ekonomiska konsekvenser av lagförslaget. Därtill har utredningen försökt fånga in barnperspektiv på den undersökta frågeställningen men p.g.a. den korta utredningstiden har det inte funnits tid för egna enkätstudier eller diskussionsgrupper med barn. Istället har man haft samråd med BRIS (Barnets rätt i

samhället) och Barnombudsmannen som redogjort för resultat av undersökningar som dessa två organisationer har genomfört.

Som indirekt framgår av föregående stycke har tiden alltså varit knapp. Mot denna bakgrund måste konstateras att den särskilda utredaren tillsammans med sekretariatet lyckats fånga in synpunkter från väldigt många aktörer på kort tid. Det går alltid att ha synpunkter på om fler aktörer borde getts utrymme att kommentera, men det hedrar utredningen att ha tagit sig tiden att kasta nätet så brett som har gjorts. Dock kunde utredningen redovisat uttryckligen vilka personer från t.ex. techbolagen som man haft kontakt med. För de som återkommande arbetar med dessa frågor är det känt att sådana här frågor får olika svar beroende på vem på Meta, Google eller TikTok som svarar, eller kanske snarare: vilken funktion personen ifråga har på respektive företag.

Viktning av input

I utredningens fjärde kapitel beskrivs möjligheter och risker med sociala medier, särskilt underavsnittet 4.3. Avsnittet är förhållandevis kort. Hela kapitlet är 20 sidor och det nämnda underavsnittet 17 sidor. De positiva aspekterna behandlas på två sidor, medan resterande 15 sidor handlar om negativa aspekter: våldsamt och pornografiskt material, problemet med inlägg som kan påverka ätstörningar., rekrytering till gängkriminalitet, etc.

Denna verklighetsbeskrivning, som alltså utgör en begränsad del av utredningen, är basen för de förslag som läggs. Det kan härvid noteras att denna del ägnar en enligt Juridiska fakultetsnämnden oproportionerligt liten uppmärksamhet åt vad det kan finnas för fördelar med att *inte* inskränka barn och ungas tillgång till digitala medier. Det görs iakttagelser om betydelsen som sociala medier kan ha för barn med vissa diagnoser eller som tillhör minoriteter och att unga uppger att de tar del av nyheter och samhällsinformation i sociala medier. Men dessa är kortfattade och analysen grund.

Avvägningen mellan olika intressen som talar för eller emot utredningens förslag kan enligt fakultetsnämndens mening inte göras till en fråga om antal. Om 10 000 barn med NPF-diagnoser har psykologiska fördelar av tillgång till sociala nätverk online behöver inte det nödvändigtvis vara viktigare än att 100 unga rekryteras av kriminella nätverk för att begå brott. Icke desto mindre krävs det enligt fakultetsnämndens mening någon form av proportionalitetsbedömning utifrån en uppskattning av vilka intressen som aktualiseras – även om den inte kan göras i statistiska termer – som inte bara har att göra med vilka mänskliga fri- och rättigheter som påverkas. Finns det ur samhällelig synvinkel starkare skäl för att genomföra en sådan här inskränkning av informationsfriheten i beaktande av såväl de positiva som de negativa effekterna det medför för unga i stort? Den frågan får inget övertygande svar, även om den berörs.

Rättighetsperspektivet

Den senare frågan måste också bedömas utifrån ett fri- och rättighetsperspektiv. Att skapa ett förbud för barn under 15 år att använda digitala tjänster är, även utifrån de empiriska ställningstaganden utredningen gör, en omfattande inskränkning av informationsfriheten för unga. Det är svårt att hitta någon jämförelse när det gäller omfång och påverkan. Det här är troligen den mest genomgripande informationsfrihetsinskränkande lagreform som över huvud taget föreslagits i Sverige i modern tid. Den innebär att en stor del av landets befolkning utestängs från att yttra sig och inhämta information i kanaler som idag dominerar hur man yttrar sig och inhämtar information. Som utredningen redogör för har

unga under 18 år inte bara samma skydd för sina rättigheter som vuxna utan därtill ett särskilt rättsligt skydd i barnkonventionen, som är svensk lag.

Juridiska fakultetsnämnden vill inte uttala sig om huruvida lagförslaget, om det blev lag, skulle stå sig vid en prövning under regeringsformen, Europakonventionen eller barnkonventionen. Utredningen landar i att en reglering av det här slaget skulle vara förenlig med rättighetskatalogerna. En domstolsprövning skulle kunna landa i samma slutsats men det framstår ingalunda som självklart. Bedömningarna sker utifrån omständigheterna i de enskilda fallen. Icke desto mindre kan det konstateras att väldigt många barn och unga begränsas i sin informationsfrihet, även när deras användning av sociala medier inte är skadlig eller problematisk.

Särskilt om yttrandefrihetsgrundlagarna

En aspekt som gör att Sverige avviker från andra rättsordningar ur rättighetssynvinkel är skyddet enligt yttrandefrihetsgrundlagarna. Som utredningen konstaterar är den allmänna uppfattningen att sociala medier inte kan komma i åtnjutande av yttrandefrihetsgrundlagarnas skydd. Att ett barn till följd av ett förbud inte kan använda sig av t.ex. TikTok innebär därmed inte en inskränkning av barnets rättigheter enligt dessa grundlagar. Det finns emellertid en annan aspekt som skulle behöva närmare analys – förhållandet mellan det föreslagna förbudet och anskaffarfriheten i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Det föreslagna förbudet inskränker barns möjlighet att inhämta uppgifter från sociala medier i syfte att offentliggöra dem i medier.

Ställningstagande

Mot bakgrund av ovanstående invändningar avstyrker Juridiska fakultetsnämnden lagförslaget.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekan, professor Pernilla Leviner. Yttrandet har beretts av biträdande professor Mårten Schultz. Föredragande har varit Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Pernilla Leviner

Karolina Alveryd

**Stockholms
universitet**

2026-10-06

Dnr SU FV-2024-26

Kay Artle
Handläggare
Områdeskansliet för humanvetenskap

En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier SOU 2026:35

Med utgångspunkt i det underlag som presenteras i delbetänkandet *En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier* (SOU 2026:35) avstyrker Samhällsvetenskapliga fakulteten författningsförslaget i sin nuvarande form och ser ett stort behov av ytterligare mer gediget vetenskapligt underbyggt utredningsarbete.

I detta yttrande lyfts tre övergripande aspekter fram som leder till att Samhällsvetenskapliga fakulteten ser ett behov av att utreda frågan om en åldersgräns för sociala medier ytterligare: 1. Den vetenskapliga grund som förslaget om en åldersgräns vilar på; 2. Förslagets effektivitet; och 3. Sociala medieplattformars ansvar.

1. Den vetenskapliga grund som förslaget om en åldersgräns vilar på

Delbetänkandets kapitel 4, "Barns användning av sociala medier", kan beskrivas som stommen i förslaget. Kapitlet utgör bakgrund till varför det behövs en utredning om en nationell åldersgräns för barns användning av sociala medier. Den kunskap om barns användning av sociala medier som lyfts fram i kapitlet utgör också grunden för de argument som underbygger förslaget om en åldersgräns om 15 år.

Kapitlet lyfter fram både möjligheter och risker med barns användning av sociala medier. I avsnitt 4.3.2 *Barns beskrivning av gemenskap, lärande och delaktighet som positiva aspekter med sociala medier* betonas att sociala medier är "en självklar och integrerad del av barns vardag. Barn berättar att det är genom sociala medier som de flesta har kontakt med vänner och att sociala medier även utgör en arena för att ta del av underhållning, kunskap och samhällsinformation" (sid 52). Vidare lyfts det fram att många barn berättar att digitala miljöer är viktiga "för

Områdeskansliet för humanvetenskap

Stockholms universitet
Stockholms universitet
106 91 Stockholm

Besöksadress

Telefon: 08-164049
E-post: kay.artle@su.se

kommunikation, social tillhörighet och ett meningsfullt sammanhang” (ibid). Detta avsnitt utgörs av ca två sidors text och är det enda i kapitlet som lyfter fram möjligheter med barns användning av sociala medier. Avsnittet innehåller inga vetenskapliga referenser, utan i stället refereras det till texter från WHO, Internetstiftelsen och Folkhälsomyndigheten & Mediemyndigheten (se sid 52–53).

Delen som lyfter fram risker med barns användning av sociala medier utgörs, i bjärt kontrast till det ovanstående, av fem avsnitt om totalt 13 sidor, med en mängd referenser till både vetenskapliga artiklar och myndighetstexter. I delbetänkandet byggs således en utförlig, saklig och vetenskapligt grundad beskrivning av riskerna med barns användning av sociala medier. Delbetänkandet landar därefter i ett lagförslag som handlar om att ”skydda barns hälsa, säkerhet och trygghet”. Det är en logisk slutsats, med utgångspunkt i den fakta om risker med barns användning av sociala medier som lyfts fram i delbetänkandet.

Motsvarande utförliga och sakliga beskrivning av möjligheterna med barns användning av sociala medier saknas i delbetänkandet, eller beläggs åtminstone inte vetenskapligt. Samhällsvetenskapliga fakulteten menar att för att kunna bedöma rimligheten i en åldersgräns för sociala medier, behöver även vetenskapliga underlag om de positiva aspekterna med sociala medier ges likvärdigt utrymme som de negativa aspekterna. Detta gäller inte enbart för ”barn i grupper med särskilda sårbarhetsfaktorer, som barn med funktionsnedsättning och barn som identifierar sig som HBTQI” (sid 12), utan för alla barn. Delbetänkandet lyfter fram att ”innebörden att dagens digitala miljö är en så pass integrerad del av livet att det snarare är rimligt att barn vägleds in i den digitala verkligheten än utestängs från den” (sid 240). Det argumenteras därefter, utifrån utvecklingspsykologiskt perspektiv, att förutsättningarna för att navigera och hantera sociala mediers funktioner varierar beroende på barns mognadsgrad och att 15 år därför är en lämplig åldersgräns. Här menar Samhällsvetenskapliga fakulteten att diskussionen behöver nyanseras.

Barn- och ungdomsvetenskaplig forskning lyfter fram att för dagens barn och unga är livet online och offline tätt sammanvävt. Relationer, aktiviteter och erfarenheter rör sig kontinuerligt mellan skolan, hemmet, fritiden, digitala plattformar och sociala medier (Pereira et al, 2020; Livingstone & Sefton-Green 2016). Det finns ett stort och framväxande forskningsfält om barns digitala vardagsliv, där forskare lyfter fram sociala medier som arenor där vänskap, gemenskap, identitet och delaktighet utvecklas. Sociala medier fungerar därför inte bara som tekniska

plattformar utan som en integrerad del av ungas vardagsliv, där de skämtar, bygger vänskaper, utforskar identiteter och upprätthåller sociala nätverk. Sociala medier erbjuder viktiga möjligheter för barn att skapa arenor för lek, kreativitet, identitetsskapande och delaktighet (de Leyn et al., 2022; Lago & Elvstrand, 2021). I de digitala rummen upprätthåller de relationer, utforskar intressen, följer och problematiserar trender och deltar i sociala gemenskaper (MacDonald, 2016; Melander Bowden, 2023; Reich, 2024). Barn är inte bara konsumenter utan också producenter av innehåll, vilket kan stärka deras handlingsutrymme och möjligheter till att uttrycka sig själva (Rasmussen et al., 2022). Studier visar även att många barn använder digital teknik på reflekterade och strategiska sätt och utvecklar kunskap om risker online, samt hjälper varandra att hantera digitala utmaningar (Grimes, 2021; Reich et al., 2025; Evaldsson & Melander Bowden, 2024). Digitala miljöer kan därmed fungera som viktiga resurser för lärande, gemenskap, välbefinnande och socialt stöd i ungas vardagsliv (Jennings & Caplovitz, 2022; Da Davis et al., 2014).

Enligt artikel 12 i barnkonventionen har varje barn som är kapabelt att bilda egna åsikter rätt att uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Mot denna bakgrund är det avgörande att barn själva ges möjlighet att framföra sina perspektiv på sociala medier och en eventuell åldersgräns för användning. Det är därför en brist i utredningen att barn inte har tillfrågats direkt. De skäl som anges för detta, såsom tidsbrist och information från andrahandskällor, framstår inte som tillräckliga (se sid 42). Detta riskerar att försvaga utredningens möjlighet att på ett meningsfullt sätt beakta barns rätt till delaktighet och inflytande i frågor som direkt påverkar deras vardag. När barn (och vuxna) tillfrågats är de – precis som också lyfts i delbetänkandet – ofta till en början positiva till åldersgränser. En studie från Australien, där en åldersgräns för sociala medier har införts, visar att många unga visserligen uttryckte stöd för reformen, men att denna positiva inställning ofta dolde osäkerhet, tvivel och oro kring hur förbudet skulle fungera i praktiken. Som forskarna uttrycker det var de utåt sett positiva attityderna ofta ”a thin veil masking doubts, concerns, and anxieties about how the ban will work” (Horwood et al, 2026, s. 17). Resultatet pekar på vikten av att ta barns och ungas egna perspektiv på allvar i diskussioner om reglering av sociala medier, eftersom deras uppfattningar kan vara mer komplexa och ambivalenta än vad som först framträder.

Att nyansera förståelsen av sociala mediers betydelse i barns liv blir centralt för att kunna ta informerade beslut om den långtgående begränsning en åldersgräns trots allt innebär. Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen menar därför att det är

av vikt att också ta i beaktande den forskning som visar att digitala miljöer, så som sociala medier, kan skapa nya möjligheter till lärande, deltagande och sociala kontakter. Det är dessutom centralt att tillfråga barnen själva om de frågor som berör dem.

2. Förslagets effektivitet

I delbetänkandet lyfts att barn i en undersökning från Mediemyndigheten menar att ”en åldersgräns är lätt att kringgå och inte kommer efterlevas. Om det införs en åldersgräns på vissa sociala medier kommer barn enbart att flytta sin digitala närvaro till andra, troligen mindre reglerade plattformar. Det dåliga kommer således inte att försvinna” (sid 69). Det visas i delbetänkandet inga övertygande argument kring hur detta ska bemötas och således hur en åldersgräns ska motverka barns närvaro på sociala medier. Snarare visar exempel från länder där åldersgränser införs att barn hittar en mängd olika sätt att kringgå åldersgränser. Några i raden av exempel på hur åldersgränser kringgås lyfts fram i DN (Campanello, 2026). Där beskrivs hur barn flyttar sina chattar och communitys till Spotifys kommentarsfält. Där kan även TikTok-videor visas. Dagens barn är digital natives, det vill säga uppväxta med och på nätet (Prensky, 2001). De är experter på att hantera denna miljö och därmed också på att hitta sätt att kringgå åldersgränser.

I praktiken kommer detta alltså innebära att lagen ofta blir verkningslös.

3. Sociala medieplattformars ansvar

I betänkande beskrivs att en viktig riskfaktor för barn ”är utformningen av de sociala medierna med mer avancerade algoritmstyrda flöden och plattformsdesigner som uppmuntrar till ökad användning och leder till beroendeframkallande beteenden” (sid 13). Samhällsvetenskapliga fakulteten instämmer tillfullo i detta. Det är också mot dessa avancerade algoritmstyrda flöden och plattformsdesigner som ett lagförslag bör rikta sig emot. Det vill säga, i stället för att stifta lagar som riktar sig mot barn (och i förlängningen deras vårdnadshavare) bör fokus riktas mot de multinationella medieplattformarna.

Artikel 28.1 i DSA (se sid 107) ställer krav på leverantörer av onlineplattformar, som riktar sig till eller används av minderåriga, att genomföra proportionella och ändamålsenliga åtgärder för att värna minderårigas integritet, säkerhet och trygghet.

Snarare än att stifta nya lagar, bör fokus ligga på att sätta press på de sociala medieplattformarna att följa de lagar som redan finns. Här krävs fortfarande stora insatser och Samhällsvetenskapliga fakulteten uppskattar att delbetänkandet lyfter fram detta som en viktig aspekt av fortsatt arbete.

Referenser

Campanello, S. (2026, 29 september). Högstadiekidsen visar varför åldersgränser på nätet är dödsdömda. *Dagens Nyheter*. <https://www.dn.se/varlden/simon-campanello-hogstadiekidsen-visar-varfor-aldersgranser-pa-natet-ar-dodsdomda/>

Davis K. (2014). Youth identities in a digital age: The anchoring role of friends in youth's approaches to online identity expression. In Bennet A., Robards B. (Eds.), *Mediated youth cultures: The internet, belonging, and new cultural configurations* (pp. 11–25). Palgrave Macmillan.

De Leyn, T., De Wolf, R., Vanden Abeele, M., & De Marez, L. (2022). In-between child's play and teenage pop culture: Tweens, TikTok & privacy. *Journal of Youth Studies*, 25(8), 1108–1125. <https://doi.org/10.1080/13676261.2021.1939286>

Evaldsson, A. C., & Melander Bowden, H. (2025). 'Someone has taken all my tiaras': pre teen girls' emotional engagements with controversial online behaviors. *Learning, Media and Technology*, 50(4), 448–466. <https://doi.org/10.1080/17439884.2024.2354701>

Grimes, S. M. (2021) *Digital Playgrounds*. University of Toronto Press.

Horwood, S., Torjinski, M., Hemmings, S. A., & Jarman, H. K. (2026). (Dis)Connected: Youth and Parental Expectations of Australia's Social Media Ban. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 1–20. <https://doi.org/10.1080/10447318.2026.2695938>

Jennings, N. A., & Caplovitz, A. G. (2022). Parenting and tweens' media use during the COVID-19 pandemic. *Psychology of Popular Media*, 11(3), 311–315. <https://doi.org/10.1037/ppm0000376>

Livingstone, S. M., & Sefton-Green, J. (2016). *The Class: Living and Learning in the Digital Age*. New York University Press.

MacDonald, F. (2016). *Childhood and tween girl culture: Family, media and locality*. Palgrave.

Pereira, S., Fillol, J., & Moura, P. (2020). Teens' online and offline lives: How they are experiencing their sociability. In L. Green et al. (Eds.), *The Routledge Companion to Digital Media and Children*. (pp. 152-160). Routledge.

Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants Part 1. *On the Horizon*, 9(5): 1–6 <https://doi.org/10.1108/10748120110424816>

Rasmussen, E. E., Riggs, R. E., & Sauermilch, W. S. (2022). Kidfluencer exposure, materialism, and U.S. tweens' purchase of sponsored products. *Journal of Children and Media*, 16(1), 68–77.
<https://doi.org/10.1080/17482798.2021.1910053>

Reich, C. J. (2024). Shipping on social media: Early adolescents playfully exploring relationships. *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, 5(2), 1–19.
<https://doi.org/10.18261/ntu.5.2.2>

Reich, C. J., Steinnes, K. K., & Teigen, H. F. (2025). Digital economy of dignity: children's belonging(s) and digital facework. *Information, Communication & Society*, 28(15), 2720–2739. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2025.2472949>

Stockholms
universitet

BESLUT

2026-10-06

Dnr SU FV-2024-26

Kay Artle
Handläggare
Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden

Områdesnämnden för humanvetenskap

Remissvar: En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier (SOU 2026:35)

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har fått möjlighet att yttra sig över remissen *En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier* (SOU 2026:35).

Synpunkter har lämnats av Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen, docent Linnea Bodén, vilket utgör Samhällsvetenskapliga fakultetsnämndens svar, se bilaga.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus Yvonne Svanström. Föredragande har varit handläggare Kay Artle

Samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden